

управлінню людиною і підвищенню рівня організаційної культури підприємства. Таким чином, формування мотиваційної структури людини є невід'ємним елементом виховної і освітньої роботи. Все це разом – завдання учбового процесу, завдання навчити фахівця.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаров В. Н. Способы подбора персонала в процессе формирования репутации предприятия / В. Н. Гончаров, А. В. Родионов // Экономика розвитку. – Х.: ХНЕУ, 2009. – № 3 (51). – С.89-91
2. Камерон К. Диагностика и изменение организационной культуры. / Камерон К., Куинн Р. – СПб: Питер, 2001. – 320 с.
3. Максвелл Л. Мотивация решает все. / Максвелл Л. – М.: Поппури, 2009. – 160 с.
4. Рудінська О.В. Корпоративний менеджмент. / Рудінська О.В. – К.: КНТ, 2008. – 410 с.
5. Томилов В.В. Культура предпринимательства. / Томилов В.В. – СПб: Издательство "Питер", 2004. – 368 с.
6. Янц Т. Измерение и формирование эффективной культуры труда. / Янц Т. – М.: Экономика, 1991. – 309 с.

УДК 65.014.01

ОЦІНКА ВПЛИВУ ПРИРОДООХОРОННИХ СИСТЕМ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

Артеменко В.О., к.е.н.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

В статье рассмотрены вопросы способов оценки природоохранных систем и мероприятий предприятий. Приведены сферы комплексного обследования экологических параметров предприятия. Охарактеризованные основные сферы экологической оценки конкурентоспособности предприятия.

Ключевые слова: предприятие, природоохранные системы, конкурентоспособность, оценка, сферы.

The questions of methods of estimation of the environment protection systems and measures of enterprises are considered. The spheres of complex inspection of ecological parameters of enterprise are resulted. The basic spheres of ecological estimation of competitiveness of enterprise are characterized.

Key words: enterprise, nature protection systems, competitiveness, estimation, spheres.

Актуальність проблеми. В сучасних умовах все більше уваги приділяється екологізації діяльності підприємств. Екологічні параметри продукції та діяльності підприємств постають невід'ємними характеристиками діяльності підприємства, складовими його конкурентоспроможності. Визначити стан природоохоронних систем підприємства, екологічного менеджменту, екологічної якості продукції, визначити рівень впливу екологічних характеристик на конкурентоспроможність підприємств, управління діяльністю природоохоронних систем підприємства повинно ґрунтуватися на об'єктивній інформації про стан об'єкта управління.

Оцінка стану екологічних характеристик діяльності підприємства, стану природоохоронних систем, екологічного менеджменту підприємств необхідна для виявлення рівня його ефективності, удосконалювання окремих елементів, зіставлення його адекватності до існуючого часу і вимог, поліпшення підсумкових екологічних характеристик підприємства, росту конкурентоспроможності продукції і підприємства в цілому.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідження способів оцінки природоохоронної діяльності, що існують [1-5], дозволили встановити недоліки існуючих методик. Такі недоліки полягають в оцінці переважно технічної і економічної сфери діяльності підприємства, відсутності комплексної оцінки екологічної діяльності підприємства та галузевої спрямованості таких методик. Такі засоби не дають можливості для повного і точного аналізу ситуації на підприємстві і встановленню стану екологічного менеджменту, тим більше визначити рівень впливу екологічних систем на конкурентоспроможність підприємства. Оцінка стану природоохоронних систем та екологічного менеджменту підприємства має базуватися на якісному зборі інформації для раціонального регулювання взаємозв'язків на підприємстві. Така оцінка обумовлена необхідністю дотримання підприємством державних екологічних норм, стандартів; задоволення потреб суспільства в екологічно безпечній продукції; сприяння розвитку конкурентних переваг підприємства.

Мета статті – визначення підходу до екологічної оцінки конкурентних переваг підприємств.

Основний матеріал. Основними цілями оцінки стану природоохоронних систем і систем екологічного менеджменту підприємства є такі: встановлення проблемних природоохоронних напрямків, перевірка відповідності державним екологічним вимогам, нормам, підвищення якості продукції, удосконалення системи менеджменту підприємства, сприяння зростанню конкурентоспроможності.

Згідно стандарту ДСТУ ISO 14001-04-97, підприємству доцільно розробити і підтримувати в робочому стані документально оформлені методики моніторингу, виміру, оцінки й аналізу основних параметрів процесу виробництва і робіт, що впливають на навколишнє середовище [2]. Методику оцінки і внутрішнього моніторингу підприємство повинне обирати і складати самостійно в залежності від характеру своїх робіт.

Сьогодні на підприємствах відсутня комплексна оцінка стану екологічного менеджменту. У господарській практиці використовується багато техніко-економічних, природоохоронних показників, які характеризують процеси, що відбуваються. Однак для оцінки стану екологічного менеджменту існуючі методики не можуть бути використані у повному обсязі через відсутність їх комплексності й галузевої спрямованості. Аналіз різних методик оцінок природоохоронної діяльності [1-5] показав, що не існує комплексної методики оцінки всіх сфер, що характеризують екологічний менеджмент на підприємствах. Тому виникає необхідність у розробці комплексної оцінки стану екологічного менеджменту на підприємствах.

На підставі проведених досліджень доцільним є використання способу комплексної оцінки стану екологічного менеджменту підприємств, деякі підходи до якого викладено в роботах [4,5]. Інформаційною базою комплексного способу оцінки є законодавчі, нормативні та методичні матеріали законодавчої та виконавчої влади; наукові літературні джерела, матеріали опитування персоналу на підприємстві, результати аудиту і моніторингу.

Для найбільш повної і достовірної оцінки доцільно використовувати системний підхід до оцінки стану екологічного менеджменту, що забезпечить максимальний облік сфер діяльності підприємства, виявить його потенційні можливості. Системний підхід і комбіноване використання кількісних і якісних оцінок при вивченні діяльності підприємства дозволяє комплексно оцінити рівень стану екологічного менеджменту і реалізації його можливостей. Тому оцінка кожної сфери, що визначає і складає екологічний менеджмент, здійснюється за низкою вхідних і вихідних параметрів, а зіставлення цих показників дозволить одержати необхідну оцінку. Якщо загальні принципи, регламенти або стандарти оцінки діяльності не задовольняють потреби підприємства або взагалі не існують через індивідуальність виробництва, то підприємству може самостійно встановити і впровадити власні пріоритети і критерії оцінки діяльності. Застосування внутрішніх критеріїв ефективності функціонування, поряд з аналізом регламентів або стандартів сторонніх підприємств, допомагає підприємству у встановленні власних цілей і задач. Для повноти проведення оцінки стану екологічного менеджменту підприємства враховано критерій комплексності, тому увагу фокусують на декількох сферах: виробництво, інновації, персонал, фінансування, інформаційне забезпечення.

Кожну сферу оцінки можна характеризувати з різним ступенем деталізації за показниками. Фінансування природоохоронної діяльності підприємства є частиною загальної системи фінансування підприємства. На цю сферу виділяються кошти з загального бюджету підприємства. Кошти цієї сфери йдуть на природоохоронні заходи, розробку екологічно чистих технологій, підвищення кваліфікації персоналу і придбання нового природоохоронного обладнання.

Джерелами формування природоохоронних фондів підприємства є власні й позикові кошти. Розвиток підприємства розглядається в безпосередньому зв'язку з його інвестиційною діяльністю і результатами діяльності минулих періодів. Тому в оцінці повинні використовуватися показники фінансової діяльності підприємства, його інвестиційної політики, джерела фінансування та їхня частка в загальному обсязі інвестицій. Фінансування природоохоронних заходів здійснюється і оцінюється за низкою напрямків: фінансування поточних витрат на природоохоронні нестатки, фінансування інноваційних природоохоронних програм, виплати по санкціях державних органів нагляду за природоохоронною діяльністю та інші. Для складання перспективних планів розвитку екологічного менеджменту і фінансової стійкості підприємства визначаються фінансові можливості підприємства і джерела майбутніх природоохоронних заходів і фондів. Оскільки придбання технологій і основних фондів не завжди виявляється можливим, підприємство повинно вести власні розробки і програми з удосконалення організації екологічного менеджменту й екологічно чистих технологій.

Інновації в екологічному менеджменті та їх оцінка повинні здійснюватися за такими напрямками як: наукові розробки і власні інженерні дослідження, стан конструкторської і технологічної підготовки виробництва, застосування безвідходних і екологічно чистих технологій, рівень технічної організації

виробництва, використання прогресивної техніки і технологій. Нові технологічні розробки, системи управління, матеріали дозволять підприємству заощадити значні ресурси, скоротити виробничі процеси, підвищити конкурентоспроможність і стійкість підприємства. Моніторинг інновацій дозволить стежити за новизною і потенціалом наявних природоохоронних технологій, рівнем і прогресивністю наявних природоохоронних технологій і техніки, поновлювати інноваційну базу даних підприємств, що вчасно забезпечить підприємство необхідними технологіями і підвищить його конкурентоздатність.

Екологічний менеджмент, як і інші керуючі підсистеми, вимагає чіткої роботи персоналу, застосування відповідних важелів керування. Природно, діяльність підприємства неможлива без якісного, кваліфікованого персоналу. Від рівня взаємодії персоналу з зовнішнім і внутрішнім середовищем, організаційних зв'язків, кваліфікації персоналу і рівня його технічної забезпеченості залежить результативність роботи підприємства і його подальший розвиток. Простота координаційних і комунікаційних зв'язків підприємства забезпечить їхню ефективність. Зміни зовнішнього середовища і внутрішніх умов обумовлюють проведення на підприємствах заходів у сфері навчання персоналу, підвищення його кваліфікації, регулярних тренінгів. Від рівня централізації і координації залежить ефективність роботи співробітників, ступінь їхнього завантаження, швидкість виконання поставлених завдань. Також на якість роботи впливає вірогідність і регулярність заповнення первинних облікових документів, рівень забезпеченості працівників природоохоронних служб методичною й інструктивною літературою необхідною для організації і реалізації екологічного менеджменту на підприємстві.

Сфера виробництва характеризується комплексністю взаємозв'язків і процесів, що відбуваються. Наявність у даній сфері і технологічних, і організаційних характеристик обумовлює складну структуру господарських взаємозв'язків. Виробнича сфера є однією із найскладніших в оцінці, оскільки вимагає великої уваги фахівців різних сфер. Оцінка ведеться за рядом напрямків: стан основних фондів, якість ресурсів, оцінка технічних можливостей підприємства, оцінка технологічного процесу виробництва продукції, екологічність продукції й виробництва в цілому. Окрема увага приділена загальним показникам екологічної чистоти процесу виробництва, технічному рівню підприємства, використанню ресурсів і вторинної сировини.

Показники сфери інформаційного забезпечення підприємства деревообробної промисловості багатогранні й специфічні, це обумовлюється індивідуальністю підприємств, продукції, що випускається ними і контактних аудиторій. Основними найбільш загальними параметрами оцінки інформаційних ресурсів і забезпечення є достатність і швидкість використання, вірогідність, технологічні можливості обробки та інше. Інформація має декілька специфічних властивостей – вона не витрачається в процесі використання, розширення її споживання практично не має обмежень. Інформація виконує сполучну функцію між елементами управління і функціонування виробництва, поєднуючи їх у одне ціле. Показовими є наступні характеристики: рівень оперативності отримання і передачі інформації, рівень технологічних можливостей обробки інформації, частота відновлення природоохоронної бази даних на підприємстві. Для створення і підтримки позитивного іміджу підприємство повинне брати участь у глобальних екологічних програмах, проектах, просувати екологічні програми серед своїх постачальників і дилерів, підвищувати рівень інформаційної взаємодії з контактними аудиторіями.

При оцінці представлених груп показників використовуються дані про діяльність підприємства за останній рік. При розробці способу оцінки стану екологічного менеджменту необхідно враховувати нерівнозначність сфер оцінки екологічного менеджменту підприємства. Значимість сфер оцінки доцільно визначити за допомогою методу експертних оцінок, що дозволяє врахувати якісні і кількісні особливості кожної сфери. Застосування експертного методу обумовлено:

- доцільністю використання неформалізованих знань і досвіду фахівців різних підприємств, що постійно займаються вирішенням практичних завдань у рамках своїх функціональних обов'язків у сфері деревообробки;
- використанням виробничого досвіду експертів при оцінці стану організації екологічного менеджменту;
- знанням загальних тенденцій підприємств деревообробної промисловості за різними напрямками, сферами.

Як напрям впровадження ідеї підвищення конкурентоспроможності підприємств на основі взаємодії навколишнього середовища і підприємства, екологічно стійкого розвитку підприємства є поступове упровадження в життя екологічно ідеальної промислової структури виробництва, заснованої на багаторазовому споживанні, коли продукція в перетвореному вигляді може багато разів використовуватися. В даному випадку важливими постають адекватні системи оцінки природоохоронних систем. Адекватна система оцінки екологічних конкурентних переваг підприємств сприяє створенню такого виробництва, яке б запобігало процесу забруднення. Для розробки цілісного еколого-економічного механізму розвитку конкурентоспроможності підприємства необхідно:

- формування системи екологічних інструментів і дій для стійкого розвитку підприємства;
- створення механізму інноваційної діяльності підприємства;
- організувати систему управління екологічними процесами на підприємстві;
- використовувати систему контролю дії виробництва на екологію.

Таким чином можна створити підприємство з мінімальним впливом на природне середовище, сформувати екологічні конкурентні переваги підприємства.

Висновки. Розглянуті сфери комплексної оцінки впливу природоохоронних систем на конкурентоспроможність підприємств дозволяють найбільш повно та з більшим ступенем визначення реально оцінити стан природоохоронних систем, систем екологічного менеджменту – є реально діючою системою не тільки встановлення проблемних напрямів, але й напрямів їх вирішення, що сприятиме росту конкурентоспроможності підприємств через екологічну складову.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаров В. М. Економічна оцінка екологічних ризиків підприємства / В.М. Гончаров, Г.М. Коваленко, О.В. Родіонов, С.В. Гончаров. – Монографія. – Луганськ: "Янтар". – 2010. – 224 с.
2. Государственный стандарт Украины. Системы управления окружающей средой. – К.: Госстандарт Украины, 1997. – 210 с.
3. Овсийчук М. Ф. Аудит: организация и методика проведения / М. Ф. Овсийчук. – М.: ТОО Интех, 2006. – 211 с.
4. Промислова екологія і її економічний аспект / [В. М. Гончаров, Т. В. Пашенко, Б. Т. Харьковський, Н. Л. Недодаєва, О. В. Ковшаров; за загальною ред. д. е. н., засл. діяча науки і техніки України В. М. Гончарова]. – К.: Техніка, 2000. – 160с.
5. Родіонов О. В. Розвиток екологічного менеджменту: монографія / О. В. Родіонов. – Луганськ: СТУ ім. В. Даля, 2005. – 156 с.
6. Садеков А. А. Механизмы эколого-экономического управления предприятием / А. А. Садеков. – Монография. – Донецк: ДонГУЭТ им. М. Туган-Барановского, 2002. – 311 с.

УДК 519.86: 330.3

МОДЕЛЮВАННЯ ВПЛИВУ ІНВЕСТИЦІЙ НА ДИНАМІКУ ВАЛОВОГО ВНУТРІШНЬОГО ПРОДУКТУ

Дербенцев В.Д., к.е.н., доцент,

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Щерба В.А., ст. викладач

Черкаський державний технологічний університет

Работа посвящена вопросам моделирования динамики валового внутреннего продукта в зависимости от предельной склонности к инвестициям, удельного веса налогов и зарплаты в структуре ВВП, нормы амортизации и параметров производственной функции. Найдена численная оценка нижней границы предельной склонности к инвестированию, которая гарантирует необходимые условия для экономического роста.

Ключевые слова: модель динамики ВВП, производственная функция, предельная склонность к инвестициям.

This work is devoted to the modeling dynamics of gross domestic product, depending on the marginal propensity of investment, the share of taxes and wages in GDP, the depreciation rate and the parameters of the production function. The numerical estimate of the lower boundary of the marginal propensity of investment, which guarantees the necessary conditions for economic growth, has been found.

Key words: model of the dynamics of GDP, production function, marginal propensity of investment.

Постановка проблеми. При аналізі макроекономічної динаміки важливим є дослідження взаємозв'язків між факторами виробництва (основних фондів, інвестицій, кількості зайнятих, продуктивності праці тощо) та обсягами суспільного продукту (або ВВП). Кількісний аналіз такого впливу ґрунтується на використанні апарату виробничих функцій (ВФ) [1–3]. В найбільш простому випадку ВФ враховує вплив двох факторів – праці та капіталу.